

nara són: «a l'esq.: el *Sit de Terra*, pujol enllaçat amb el Castell, i a la dr. el *Sit de Fora*». Un altre inf.: «en el pujol central dels *Sits* del Puig hi ha l'ermita de Sta. Bàrbara». Al Cabanyal diuen que *El Sit* és la part Est de la serra del Puig. I el del Grau de Morvedre⁵ explica que també se'n diu *La Pedrera* perquè hi ha una pedrera molt important.

Sembla, doncs, que aquest nom ve del ll. *sĕCTUM* 'tallat' amb l'evolució normal catalana com *LĒCTUM* > *llit*, *pĕCTUS* > *pits*.

SITGES

La il·lustrada vila de la Costa de Ponent, entre Garraf i Vilanova.

PRON.: *siĝəs/siĉəs*, a Bna., allí etc., 1915 ss.

MENCIONS ANT. 1091: *Cegias*, el bisbe Guislibert se'n reservava el castell vitalíciament (Mas, N. H. Bna. ix, 248) i segles després encara pertanyia a la seva família; 1120: *Cegias* (Mas, o. c. x, 285); 1130: id. (ib. x, 322); 1142: *Ciges* (id. ib. xi, 61); 1154: *Çiges* (Kehr, *Papsturk.*, p. 336); 1172: *Cigis* (id., p. 442); 1169: *Cigis* (Mas, o. c. xiii, 217); 1359: Castell de *Ciges* (CoDoACA xii, 30). Documentació que podríem²⁵ prolongar amb la que veig en el bon llibre de Joan Llopis «Ensaig Històric sobre la vila de *Sitges*» (Bna., 190 pp.).

ETIM. A penes cal dir que no ve de *SUBUR*, com ha dit algú: impossibilitat fonètica, i població situada en un altre lloc (cf. art. *Súria*). Però més seriós seria suposar-li una altra etimologia pre-romana, que es podria defensar bé. En la forma següent, pensant que una vila tan gran i bella havia de ser ben antiga.

Però més que en la *Subur* fantasmagòrica podríem³⁵ pensar en una *CESSE* o *CISSIS*, que en tot cas no podia caure gaire lluny. *Cissim* (acus.), ciutat (lacetana?) que segons Titus Livi, en la història de la II guerra púnica (xxi, § 60.7, 61.1) seria a la costa i més lluny de Tàrraco que de Bàrcino (cf. l'ed. Egbert, p. 23 i el seu mapa); segons Schmoll, el mateix que *Κίσσα*, i en lletra ibèrica *Ce(s)se*, de la *Cessetania* (*Südlusitan. Inschriften*, p. 20, entre altres casos de duplicació I/E). ¿Seria lícit partir d'una base **CESSIA/CISSIA* que fonèticament donés *siĉša/siĝša*? En aquest estat anava tan a freq de *cija* (originalment *cĕia*) que una fusió amb aquest mot hauria estat inevitable. Qui pensés això invocaria la forma amb *e*, de les mencions *Cegias* de 1091 i 1120. Val a dir que el conjunt d'aquesta construcció peca de rebuscats, i tampoc no és segura ni prou precisada la col·locació geogràfica de la vila ibèrica *Cesse* a *Sitges* (generalment s'identifiquen els *Cessetani* i *Cossetani* i aquests es posen prop de Tàrraco).

El que ha mogut a tals identificacions ibèriques (amb *Subur* etc.) és en el fons l'estranyesa d'una denominació '*sitges*' = 'lloc de dipòsits de blat (sovint subterranis)': per què això a *Sitges*? Però això m'ho explico amb el que exposen Llopis (pp. 22 ss.) i Font⁶⁰

Rius (C. d. p., pp. 672, 673, 5f.). En el S. x els castells de Ribes (St. P. de ~) i *Sitges* (d'aquest ja hem vist el valor que li donava el bisbe en el doc. de 1091) constituïen el pern de la defensa contra els moros, quan Almansor ho devastà en el raid sobre Barcelona a fi del S. x; tant que hagué de ser restaurat cap a l'a. 1000.

El de *Sitges* era un fort castell roquer, voltat de les ones; i encara estava separat per un fossat del caseriu que s'hi va anar fent, davant per davant: estructura que no fou rectificada fins al S. xviii. És segur que plantà cara a Almansor i aquest no el podria pendre sense un formalíssim setge. Per poder resistir en aquelles defenses no podien ser poques ni petites les *sitges* de cereals que hi enfondirien en la roca viva; si bé és de creure que amb les reformes cabdals del S. xviii i ja abans, poc devia quedar en memòria d'aquells llocs de la humil *Sitges* del passat. Aquesta és l'etimologia.

La qual basta, car observem que la forma *Cegias* de les dues mencions més antigues és la que correspon, en aquell temps, a l'evolució de la ĕ de l'ètimon pre-romà *cĕia* del mot *sitja*.

Siti, V. S- (misc. àr.)

SITJA i derivats

Ens limitem a una selecció: car, sobretot del nom simple i primitiu, n'hi ha casos innombrables en toponímia, molts dels quals ja es poden trobar citats i explicats en l'article del *DECat* (vii, 958 ss.).

Muntanyes de Sitja, a l'alt Berguedà, entre La Nou i el Llobregat (CATorras, *Pir. Cat.* v, 108). Un altre en pl.: pron. *lə siĝəs*, mas prop de Montclar, en el baix Berguedà, a l'O. del Llobregat (des de 1932, exc. 178). En els articlees corresponents, expliquem que d'aquest mot, amb l'aglutinació de la prep. *en*, ve el nom de la Serra d'*Ensija*, pre-pirinenca, al Nord de l'anterior. I que *La Cia* fou el nom antic del santuari de *La Cisa*, damunt Premià de Mar: alterat aquest per una ultra-correcció; i resultant aquell de la normal evolució fonètica del mot pre-romà *cĕia*.

La Sitja a Canet de Ross. (xxvi, 5.23). Cingles de les *Sitges*, formen la serra a l'E. de Taradell que parteix aigües entre els vessants del Gurri i els de la Riera Major (febrer 1955). *Les Sitges*, veïnat de Segarra, agre. a Florejacs (pron.: *le siĝəs* a Cabanabona, 1931, Ll. 29, 215); ja *Ciyes* en el cens de 1359 (CoDoACA xii, 23).

El Sitjar, colle. que designa un paratge on es troben un seguit de fosses o falles del terreny: que fou un dels sentits més antics del mot (a. 978, *DECat* vii, 955a47 ss.): Eiximenis exhortava a no «obrir la *cija* on caurà ton proisme». *El Sitjar* (pron.: *siĝá*), gran i antic mas a l'Alt Ripollès, al capdamunt d'una vall, al NE. del *Mariner de Sant Pau* (de Seguries) pel camí de Bolòs (visitat 1928 etc. i el 1986, constato que està voltat d'avencs). Anàlogament els següents *El Sit-*